

Szakály Sándor azt sugallja, mindenkinek joga van a véleményéhez, de senkinek sincs joga tévedni a tényekben

Az igazmondó történész

KA

Új könyvvel jelentkezett a legismertebb, legsokoldalúbb és legaktívabb történészeink egyike, Szakály Sándor. Pontosabban két év termését – a vele készített interjúkat, esszéit és tanulmányait gereblyézte össze, és tette le az asztalra. Gyakran emlegetett mondat, hogy egy újságcikk huszonnégy órát él, és utána a kukába kerül. De ha egy könyvet a polcra helyeznek, van esélye a túlélésre. Így vagyunk Szakály Sándor könyvével is. Nem beszélve arról, hogy témái, fejtegetései, érvei 20. századi életünk sorsfordulóiról regélnek.

A történelem igazi haszna abban van, hogy megszabadít minket a hamisan elképzelt vagy tudatosan elferdített múlttól. Mi más lenne

a történelem, mint egy nemzet kollektív emlékezete? És ebben a szerző mindnyájunk számára nagy segítséggel van. Mert igazmondó. Abból is eredően, hogy nem először olvasunk arról: a tények megszállottja. (Mi más lehetne egy történész?) „Azt szoktam mondani – írja –, hogy kezdjük el tisztelni a tényeket.” Mark Twain szelleme teszi hozzá: „Először ismerd meg a tényeket, aztán már torzíthatod őket tetszésed szerint.” De félre a szellemjátékkal! Szakály azt sugallja, hogy mindenkinek joga van a véleményéhez, de senkinek sincs joga tévedni a tényekben. Könyvét ezzel a szemüveggel kell olvasni. És ez jó, mert számai, érvei, következtetései bizalmat ger-

jesztenek, sorvezetőnek minősülnek, amikor például azt írja: „Ha nincs világháború, és abban az Osztrák–Magyar Monarchia nem a vesztes oldalon áll, akkor fennmarad a birodalom.” Vagy Trianonról szólva nyilvánvalóvá teszi, hogy több generáció abban nőtt fel, „ezért és azért érdemeltük meg, mert ezt és azt követtük el mások ellen”. Abszurdum! Vagy: „Aki fegyveres küzdelemben veszti életét – bármelyik oldalon állt, az igenis hősi halott.” Ismert mondás: A történelmet a győztesek írják. A szerző erre utalva megjegyzi: „Szokás azt mondani, hogy a győzteseké a teljes igazság. Szerintem viszont a veszteseknek is lehet részigazsága. Nem szabad megvádolni

és kirekeszteni azokat egy közösségből, akik a részigazságot is igazságnak tekintik.” És így tovább.

Szakály sorainak olvastán az az ember érzése, hogy olyan történész gondolatait követi, aki jól teljesíti a kötelességét, nem téveszti meg az olvasóit, és igazságtalanságot sem követ el a halottakkal szemben. És ez nagyon komoly teljesítmény.

Szakály Sándor: Talpra állás Trianon után. Magyar Napló, Budapest, 2021)

